

SUPER!

KOMENTARZE GRAMATYCZNE

3

Hueber

Czasowniki modalne w czasie przeszłym Präteritum

bezokolicznik	können	müssen	dürfen	mögen	wollen	sollen
ich	konnte	musste	durfte	mochte	wollte	sollte
du	konntest	musstest	durftest	mochtest	wolltest	solltest
er/sie/es	konnte	musste	durfte	mochte	wollte	sollte
wir	konnten	mussten	durften	mochten	wollten	sollten
ihr	konntet	musstet	durftet	mochtet	wolltet	solltet
sie/Sie	konnten	mussten	durften	mochten	wollten	sollten

W języku niemieckim, gdy mówimy o wydarzeniach dotyczących przeszłości, najczęściej używamy czasu przeszłego Perfekt. Chcąc natomiast użyć czasowników *sein* (być) i *haben* (mieć), stosujemy formy w czasie przeszłym Präteritum: *war* i *hatte*. Tak samo postępujemy z czasownikami modalnymi, tzn. używamy ich w czasie przeszłym Präteritum.

Czasowniki: *können*, *müssen* i *dürfen* wymieniają w czasie Präteritum samogłoskę w temacie: -ö- → o / -ü- → u. Wszystkie czasowniki z tej grupy przyjmują charakterystyczny dla czasu Präteritum element -te-: *können* → *konnte*, *müssen* → *musste*, *dürfen* → *durfte*, *wollen* → *wollte*, *sollen* → *sollte*.

Czasowniki modalne odmieniają się w czasie Präteritum nieregularnie, tzn. formy 1. i 3. os. lp. są identyczne, np.: *ich konnte* – *er/sie/es konnte*, *ich musste* – *er/sie/es musste*.

Drugi czasownik użyty oprócz czasownika modalnego występuje na końcu zdania w bezokoliczniku (tak jak w zdaniu wyrażonym w czasie teraźniejszym), np.: *Ich darf maximal drei Stunden amTag spielen.* / *Ich durfte maximal drei Stunden amTag spielen.*

Zaimki dzierżawcze w mianowniku (Nominativ)

	ich	du	er/es	sie	
(r.m. + r.n.)	mein	dein	sein	ihr	Team
(r.ż. + lm.)	meine	deine	seine	ihre	Arbeit
	wir	ihr	sie/Sie		
(r.m. + r.n.)	unser	euer	ihr/Ihr		Team
(r.ż. + lm.)	unsere	eure	ihre/Ihre		Arbeit

W języku niemieckim forma zaimka dzierżawczego zależy od właściciela, np.: *ich* → *mein*, *du* → *dein*, *wir* → *unser*, *ihr* → *euer*, a końcówka zaimka zależy od rodzaju, przypadku i liczby rzeczownika posiadanego.

Odmiana zaimka dzierżawczego

		rodzaj męski	rodzaj nijaki	rodzaj żeński	liczba mnoga
1. mianownik (Nominativ) Das ist .../sind ...	ich → du → er/es → sie → wir → ihr → sie/Sie →	der ein mein dein sein ihr unser euer ihr/Ihr	das ein mein dein sein ihr unser euer ihr/Ihr	die eine meine deine seine ihre unsere eure ihre/Ihre	die – meine deine seine ihre unsere eure ihre/Ihre
		Bruder	Kind	Schwester	Eltern
3. celownik (Dativ) Ich helfe ...	ich → du → er/es → sie → wir → ihr → sie/Sie →	dem einem meinem deinem seinem ihrem unserem eurem ihrem/Ihrem	dem einem meinem deinem seinem ihrem unserem eurem ihrem/Ihrem	der einer meiner deiner seiner ihrer unserer eurer ihrer/Ihrer	den – meinen deinen seinen ihren unseren euren ihren/Ihren
		Bruder	Kind	Schwester	Eltern
4. biernik (Akkusativ) Ich suche ...	ich → du → er/es → sie → wir → ihr → sie/Sie →	den einen meinen deinen seinen ihren unseren euren ihren/Ihren	das ein mein dein sein ihr unser euer ihr/Ihr	die eine meine deine seine ihre unsere eure ihre/Ihre	die – meine deine seine ihre unsere eure ihre/Ihre
		Bruder	Kind	Schwester	Eltern

Zaimki dzierżawcze odmieniają się przez przypadki, przyjmując odpowiednie końcówki w zależności od rodzaju i liczby rzeczownika, który po nich występuje. W liczbie pojedynczej zaimki dzierżawcze odmieniają się jak rodzajnik nieokreślony, a w liczbie mnogiej – jak rodzajnik określony.

Uwaga! Forma *euer* występuje w mianowniku rodzaju męskiego i nijakiego oraz w bierniku rodzaju nijakiego. Pozostałe formy tego zaimka tracą samogłoskę *-e-*, np. *eure*.

Spójnik *nicht ... sondern*

Wir arbeiten **nicht** allein, **sondern** mit unserem Lehrer zusammen.

Spójnik *nicht ..., sondern* (nie ..., lecz) łączy dwa zdania współrzędne. W pierwszym zdaniu występuje przeczenie, drugie zdanie wyraża przeciwieństwo, kontrast lub odmienne ujęcie treści.

Szyk zdania ze spójnikiem *nicht... sondern*

zdanie współrzędne z <i>nicht</i>	zdanie współrzędne z <i>sondern</i>			
	miejsce 0	1. miejsce	2. miejsce	...
Ich mache nicht gern Interviews,	sondern	ich	fotografiere	lieber.

Przeczenie *nicht* występuje w pierwszym zdaniu, a *sondern* na początku drugiego zdania współrzędnego, na miejscu 0. Po spójniku *sondern* następuje zdanie w szyku prostym, tzn. podmiot na 1. miejscu, a czasownik (orzeczenie) na 2. miejscu.

Po spójniku *sondern* może występować tylko fragment zdania (bez podmiotu i orzeczenia). Stanowi on przeciwstawienie zaprzeczonego fragmentu pierwszego zdania, np.: *Wir arbeiten nicht in der Schule, sondern zu Hause.*

Czasowniki zwrotne

bezokolicznik	sich freuen	tak samo: sich beeilen, sich erholen, sich streiten, sich treffen
ich	freue mich	
du	freust dich	
er/sie/es	freut sich	
wir	freuen uns	
ihr	freut euch	
sie/Sie	freuen sich	

Czasownik zwrotny to czasownik występujący z zaimkiem zwrotnym, który wskazuje osobę lub rzecz, na którą jest skierowana jej własna czynność. Niektóre czasowniki są zwrotne zarówno w języku polskim, jak i niemieckim, np.: **sich** freuen – cieszyć się, **sich** treffen – spotykać się. Inne są w języku polskim czasownikami zwrotnymi, a w niemieckim nie, np.: uczyć się – lernen, podobać się – gefallen, śmiać się – lachen, i odwrotnie, np.: dziękować – sich bedanken, siadać – sich setzen, rozmawiać – sich unterhalten, odpoczywać – sich erholen.

Uwaga! W języku polskim istnieje jedna forma zaimka zwrotnego dla wszystkich osób, np.: ja cieszę się, oni cieszą się. W języku niemieckim natomiast forma zaimka zwrotnego zależy od osoby, np.: ich freue mich, sie freuen sich.

W zdaniu oznajmującym zaimek zwrotny występuje bezpośrednio po czasowniku w formie osobowej, np.: Wir treffen uns am Montag. Ihr könnt euch am Montag treffen. Er hat sich gut erholt.

W zdaniach o szyku przestawnym, w pytaniach i w zdaniach o szyku końcowym zaimek zwrotny występuje po podmiocie, np.: Dann haben wir uns gestritten., Langweilst du dich nicht?, Wann habt ihr euch getroffen?, Er hat gesagt, dass er sich gut erholt hat.

W trybie rozkazującym forma zaimka zwrotnego także zależy od osoby, do której się zwracamy, np.: Beeil dich! Beeilt euch! Beeilen Sie sich!

Zaimki zwrotne w bierniku (Akkusativ)

zaimki osobowe w mianowniku (Nominativ)	ich	du	er/sie/es	wir	ihr	sie/Sie
zaimki osobowe w bierniku (Akkusativ)	mich	dich	ihn/sie/es	uns	euch	sie/Sie
zaimki zwrotne w bierniku (Akkusativ)	mich	dich	sich	uns	euch	sich

W języku niemieckim formy zaimka zwrotnego w bierniku (Akkusativ) pokrywają się niemal całkowicie z formami zaimka osobowego w bierniku. Wyjątek stanowi forma sich dla zaimków osobowych er/sie/es i sie/Sie.

Przyimek określający czas in

Wann treffen wir uns?	in + 3. przypadek (Dativ)	
	(m)	in einem Monat
	(f)	in einer halben Stunde
	(n)	in einem Jahr
	(pl)	in fünf Minuten/zwei Jahren

Pytanie wann? wymaga użycia celownika (Dativ). W odniesieniu do tygodni, miesięcy, pół roku, lat i stuleci stosujemy przyimek in wraz z celownikiem.

Zdanie podrzędnie złożone ze spójnikiem dass

zdanie nadrzędne	zdanie podrzędne z dass			
	1. miejsce	2. miejsce	...	koniec zdania
Andy hatte keine Ahnung,	dass	Rollstuhlfahren	so schwierig	ist.
Er findet,	dass	er	den anderen Leuten	helfen kann.
Lisa hat gesagt,	dass	der erste Tag	Spaß	gemacht hat.

Spójnik dass (że) wprowadza zdanie podrzędne. Po spójniku dass występuje szyk końcowy, tzn. czasownik w formie osobowej znajduje się na końcu zdania.

Użycie trybu przypuszczającego Konjunktiv II czasowników *können* i *haben*

uprzejme pytanie:	Könntest du bitte Semmeln mitbringen?	(Czy mógłbyś przynieść bułki?)
propozycja:	Wir könnten doch auch Gemüse grillen.	(Przecież moglibyśmy też grillować warzywa.)
prośba / życzenie:	Ich hätte gern noch etwas Süßes.	(Poproszę jeszcze o coś słodkiego./Z chęcią zjadłbym jeszcze coś słodkiego.)

Czasowników *können* i *haben* w trybie przypuszczającym Konjunktiv II, czyli *könnten* i *hätten*, używamy wówczas, gdy chcemy zadać uprzejme pytanie, coś zaproponować oraz wyrazić prośbę lub życzenie.

Tryb przypuszczający Konjunktiv II czasowników *können* i *haben*

bezokolicznik	können	haben
ich	könnte	hätte
du	könntest	hättest
er/sie/es	könnte	hätte
wir	könnten	hätten
ihr	könntet	hättet
sie/Sie	könnten	hätten

Formy trybu przypuszczającego Konjunktiv II tworzymy od form Präteritum, a samogłoski w temacie czasownika ulegają przegłosowi, np.: *können* → *konnte* → *könnte*, *haben* → *hatte* → *hätte*. Formy 1. i 3. os. lp. mają zawsze końcówkę *-e*.

Przyimek *zum* + rzeczownik odczasownikowy

Wir brauchen Fleisch	zum Grillen.
Wer besorgt etwas	zum Essen?
Ich kaufe etwas	zum Trinken.

etwas/nichts + rzeczownik odprzymiotnikowy

Möchtest du auch etwas Süßes?
Wir hatten heute etwas Leckeres zum Mittagessen.
Ich habe noch nichts Neues gehört.

Od każdego czasownika możemy utworzyć rzeczownik odczasownikowy, który brzmi tak samo jak czasownik, lecz pisany jest wielką literą. Rzeczowniki odczasownikowe są zawsze rodzaju nijakiego

Rzeczownik odprzymiotnikowy występujący po zaimeku *etwas/nichts* przybiera końcówkę *-es*.

Zaimki nieokreślone: *etwas*, *nichts*, *niemand*, *jemand* i *alles*

Meine Schwester hat heute etwas gekocht.
An den anderen Wochentagen müssen meine Schwester und ich nichts kochen.
Von Montag bis Freitag kocht bei uns niemand .
Aber am Wochenende kocht immer jemand .
Nach dem Praktikum im Restaurant kann ich alles kochen.

Zaimki *etwas* (coś), *nichts* (nic), *niemand* (nikt), *jemand* (ktoś) i *alles* (wszystko) oznaczają rzeczy lub osoby nieokreślone, mało znane. Używając w zdaniu zaimków *nichts* i *niemand*, należy pamiętać o zasadzie pojedynczego przeczenia w zdaniu niemieckim, np.: *Bei uns trinkt **niemand** Milch. – U nas **nikt nie** pije mleka. Warum isst du **nichts**? – Dlaczego **nic nie** jesz?*

Zdanie współrzędne złożone ze spójnikiem *außerdem*

zdanie współrzędne	zdanie współrzędne z <i>außerdem</i>		
	1. miejsce	2. miejsce	...
<i>Ich bin lange in der Schule,</i>	<i>außerdem</i>	<i>mache</i>	<i>ich viel Sport und habe Klavierunterricht.</i>

W zdaniu z *außerdem* (oprócz tego, poza tym) czasownik w formie osobowej występuje w szyku przestawnym, tzn. bezpośrednio po *außerdem* i przed podmiotem.

Słownictwo: przysłówki czasu

montags = jeden Montag	abends = jeden Abend
tak samo:	tak samo:
dienstags, mittwochs, ...	morgens, vormittags, mittags, mittwochnachmittags, ...

Przysłówki czasu informują o wystąpieniu zdarzenia lub o jego czasie trwania. Jeśli chcemy podkreślić, że zdarzenie się powtarza tworzymy formę z końcówką -s np.: *montags, dienstags, mittwochs*.

Stopniowanie przymiotników i przysłówków

stopień równy (+)	stopień wyższy (++)	stopień najwyższy (+++)
schön	schöner	am schönsten
interessant	interessanter	am interessantesten -d/-t + esten
groß hart gesund	größer härter gesünder	am größten am härtesten am gesündesten
gut gern viel	besser lieber mehr	am besten am liebsten am meisten

Stopień wyższy przymiotników i przysłówków tworzymy, dodając do stopnia równego końcówkę -er, np.: *schön* → *schöner*, *klein* → *kleiner*.

Aby utworzyć stopień najwyższy, dodajemy do stopnia równego słówko *am* i końcówkę -sten, np.: *schön* → *am schönsten*, *klein* → *am kleinsten* lub końcówkę -esten, gdy przymiotnik / przysłówki w stopniu równym jest zakończony na: -d, -t, -z, -sch lub -ß, np.: *interessant* → *am interessantesten*, *frisch* → *am frischesten*.

Wiele przymiotników i przysłówków (np. jednosylabowe) wymienia w stopniu wyższym i najwyższym samogłoskę tematyczną na przegłos: *a* → *ä*, *o* → *ö*, *u* → *ü*, np.: *warm* → *wärmer* → *am wärmsten*, *groß* → *größer* → *am größten*, *gesund* → *gesünder* → *am gesündesten*.

Przymiotniki zakończone na -er i -el tracą -e- w stopniu wyższym, np.: *teuer* → *teurer* → *am teuersten*, *dunkel* → *dunkler* → *am dunkelsten*.

Uwaga! Istnieje pewna grupa przymiotników i przysłówków, które stopniujemy nieregularnie, np.: *gut* → *besser* → *am besten*, *gern* → *lieber* → *am liebsten*, *viel* → *mehr* → *am meisten*. Tych form należy się nauczyć na pamięć! W języku niemieckim nie występuje forma opisowa stopniowania przymiotników i przysłówków, jak to ma miejsce w języku polskim, np.: *tolerancyjny* → *bardziej tolerancyjny* → *najbardziej tolerancyjny*. Niemieckie przymiotniki i przysłówki stopniujemy zawsze według opisanego wyżej schematu, niezależnie od tego, jak skomplikowaną mają formę, np.: *tolerant* → *toleranter* → *am tolerantesten*.

Porównania z *als* i *wie*

größer **als**:
Das Freizeitangebot in der Stadt ist größer **als** auf dem Land.
(genau)so oft **wie**:
Die Leute auf dem Land feiern genauso oft **wie** in der Stadt.

Gdy porównujemy rzeczy, osoby lub czynności różniące się od siebie, używamy przymiotnika / przysłówka w stopniu wyższym oraz słówka *als*.
Gdy porównujemy rzeczy, osoby lub czynności, które nie różnią się od siebie, używamy stopnia równego i konstrukcji: *so ... wie* lub *genauso ... wie*.

Zaimek nieosobowy *es*

Es schneit. Es regnet. Es ist kalt. Es ist warm.

W języku niemieckim nie występuje podmiot domyślny. Zdanie niemieckie musi zawierać podmiot. W konstrukcji *es gibt* oraz w konstrukcjach służących do opisywania zjawisk atmosferycznych tę funkcję pełni zaimek *es*, np. *Es regnet.* – *Pada.* *Es ist kalt.* – *Jest zimno.*

Forma grzecznościowa trybu rozkazującego

Kaufen Sie Obst aus der Region!

Sparen Sie Wasser!

Drehen Sie die Heizung **runter**!

Formę grzecznościową trybu rozkazującego tworzymy przez przestawienie przestawienie formy czasownika w czasie teraźniejszym oraz zaimka osobowego.

Deklinacja przymiotnika bez rodzajnika

		rodzaj męski (m)	rodzaj żeński (f)	rodzaj nijaki (n)
1. mianownik (Nominativ)	Das ist ... Hier herrscht ...	teurer Strom	extreme Hitze	exotisches Obst
3. celownik (Dativ)	mit/bei ...	teurem Strom	extremer Hitze	exotischem Obst
4. biernik (Akkusativ)	Wir haben ...	teuren Strom	extreme Hitze	exotisches Obst

Przymiotniki występujące przed rzeczownikami bez rodzajnika przyjmują w mianowniku, celowniku i bierniku końcówki rodzajnika określonego.

Zdanie czasowe ze spójnikiem *wenn*

zdanie nadrzędne			zdanie podrzędne z <i>wenn</i>		
1. miejsce	2. miejsce	...	1. miejsce	...	koniec zdania
Computer	verbrauchen	Strom,	wenn	sie im Stand-by-Modus	sind.

Spójnik *wenn* wprowadza zdanie podrzędne. Po spójniku *wenn* (gdy, kiedy) występuje szyk końcowy, tzn. czasownik w formie osobowej znajduje się na końcu zdania.

Jeżeli w zdaniu ze spójnikiem *wenn* występują dwa czasowniki – główny i modalny, to obydwa znajdują się na końcu zdania. Czasownik modalny w formie osobowej zajmuje ostatnie miejsce w zdaniu, np.: *Ich fahre oft mit dem Fahrrad. Ich will einkaufen.* → *Ich fahre oft mit dem Fahrrad, wenn ich einkaufen will.*

W zdaniu ze spójnikiem *wenn* czasownik rozdzielnie złożony nie rozdziela się i występuje w formie osobowej na końcu zdania, np.:

Mehr Schüler machen beim Umweltschutz mit. Wir hängen Poster über Umweltschutz auf. → *Mehr Schüler machen beim Umweltschutz mit, wenn wir Poster über Umweltschutz aufhängen.*

Jeżeli zdanie z *wenn* jest wyrażone w czasie Perfekt, to czasownik posiłkowy *haben/sein* w formie osobowej zostaje „wyrzucony” na koniec zdania i występuje po imiesłowie (Partizip), np.:

Ich werfe meine Zeitung in den Papiermüll.

Ich habe sie gelesen. → *Ich werfe meine Zeitung in den Papiermüll, wenn ich sie gelesen habe.*

Zdanie podrzędne ze spójnikiem *wenn* występujące przed zdaniem nadrzędnym

zdanie podrzędne z <i>wenn</i>			zdanie nadrzędne		
1. miejsce	...	koniec zdania	1. miejsce	2. miejsce	...
Wenn	Computer im Stand-by-Modus	sind,	(dann) verbrauchen	sie	Strom.

Jeżeli zdanie podrzędne z *wenn* występuje przed zdaniem nadrzędnym, wówczas zdanie nadrzędne rozpoczyna się od czasownika (orzeczenia), po którym następuje podmiot. Jest to szyk przestawny. Na początku zdania przed czasownikiem można także dodać słówko *dann* (wtedy, wówczas).

Odmiana przymiotnika po rodzajniku określonym

	1. mianownik (Nominativ)	4. biernik (Akkusativ)	3. celownik (Dativ)
(r.m.)	der große Zoo	den kleinen Zoo	dem braunen Hut
(r.n.)	das frische Futter		dem kleinen Spielzeug
(r.ż.)	die natürliche Landschaft		der schwarzen Brille
(lm.)	die seltenen Tierarten		den großen Zähnen

W języku niemieckim przymiotnik występujący w funkcji przydawki (przed rzeczownikiem) odmienia się przez przypadki, przyjmując odpowiednią końcówkę. Przymiotniki występujące **po rodzajniku określonym** przyjmują końcówki *-e* lub *-en*. Końcówkę *-e* przyjmują: przymiotniki występujące przed rzeczownikami rodzaju męskiego, nijakiego i żeńskiego w mianowniku (Nominativ) liczby pojedynczej oraz przymiotniki występujące przed rzeczownikami rodzaju nijakiego i żeńskiego w bierniku (Akkusativ) liczby pojedynczej. Przymiotniki występujące przed rzeczownikami wszystkich rodzajów w celowniku (Dativ) liczby pojedynczej, rodzaju męskiego w bierniku (Akkusativ) liczby pojedynczej oraz w liczbie mnogiej przyjmują końcówkę *-en*.

Tak samo jak po rodzajniku określonym odmieniamy przymiotniki po zaimkach wskazujących *der, das, die* i *dieser* (ten – r.m.), *dieses* (to – r.n.), *diese* (ta – r.ż.) i *diese* (ci, te – lm.), np.: **Dieser** große Hund heißt Bello. Ich gehe mit **diesem** großen Hund spazieren. Ich habe Angst vor **diesen** großen Hunden.

Przymiotniki zakończone na *-er* i *-el* tracą *-e-* podczas odmiany przez przypadki, np.: Der Eintritt ist teuer. Ich finde den teuren Eintritt schlecht. Dieses Zimmer ist dunkel. Ich mag dieses dunkle Zimmer.

Przymiotniki występujące w funkcji orzecznika (po rzeczowniku) są nieodmienne i nie przyjmują końcówek, np.: Die Landschaft ist schön. Der Kuchen ist lecker. Die Besucher sind laut.

Odmiana rzeczownika: celownik (Dativ) liczba mnoga

den Haustieren
den Zähnen

Do rzeczowników w celowniku liczby mnogiej dodajemy końcówkę *-n*. **Nie dodajemy** tej końcówki, gdy rzeczownik w liczbie mnogiej kończy się na *-n* lub *-s*.

das Haustier, die Haustiere → Er war mit seinen Haustieren beim Tierarzt.

die Veranstaltung, die Veranstaltungen → Sie gehen zu den interessanten Veranstaltungen.

der Zoo, die Zoos → Ich war in vielen Zoos in der Welt.

Imiona własne w dopełniaczu (Genitiv)

die Patienten von Frau Dr. Heller = Frau Dr. Hellers Patienten
die Tochter von Frau Dr. Heller = Frau Dr. Hellers Tochter

Dopełniacz (Genitiv) to przypadek drugi. Odpowiada na pytanie *Wessen?* (Czyj?, Czyje?, Czyja?). Używając go, wyrażamy przynależność, czyli że ktoś / coś do kogoś / czegoś należy, jest czyjeś, np. *Frau Dr. Hellers Patienten* = pacjenci pani doktor Heller.

Gdy tworzymy formę dopełniacza (Genitiv) imion własnych, dodajemy do nazwiska lub imienia końcówkę *-s*. Rzeczowniki występują po imionach własnych w dopełniaczu bez rodzajnika.

Jeżeli nazwisko lub imię kończy się na *-s, -ß, -x*, lub *-z*, zamiast *-s* dopisujemy apostrof, np.:

Der Hund von Max. = *Max' Hund.*

Die Tochter von Frau Schulz. = *Frau Schulz' Tochter.*

Spójniki dwuczłonowe

Ich habe **zwar** viel über Deutschland gelesen, **aber** ich war noch nie da.

Ich war **sowohl** in den Niederlanden **als auch** in Ungarn.

In meiner Heimat fahren die Menschen **entweder** mit dem Rad **oder** mit öffentlichen Verkehrsmitteln.

Do spójników wieloczłonowych w języku niemieckim należą: **zwar ... aber** (wprawdzie ..., lecz), **sowohl ... als auch** (zarówno ... jak i) oraz **entweder ... oder** (albo ..., albo). Spójnik **sowohl ... als auch** łączy tylko części zdania, natomiast spójnik **entweder ... oder** może łączyć zarówno zdania jak i części zdania.

Wyrażanie życzeń przy pomocy *würde*

würde + gern + Infinitiv

Viele Chinesen würden gern nach Europa reisen.

Zdania z *würde* + bezokolicznik czasownika są formą opisową trybu przypuszczającego Konjunktiv II. Forma ta jest stosowana najczęściej do wyrażania życzenia lub uprzejmej prośby np.:

Ich würde gern eine Tasse Tee trinken. Würdest du der Mutter helfen?

Przysłówki zaimkowe

czasowniki/przymiotniki/ rzeczowniki z przyimkami	przysłówki zaimkowe	słówka pytające
denken an	daran	Woran ...?
erzählen von	davon	Wovon ...?
sich kümmern um	darum	Worum ...?
froh sein über	darüber	Worüber ...?
Lust haben auf	darauf	Worauf ...?
----- da/wo + r + , a, o, u, e ...: daran/woran		

Rzeczy/czynności: przysłówki zaimkowe

Ich habe in Deutschland **viele Erfahrungen** gemacht.

Ich möchte euch **davon** erzählen.

Wovon möchte Anna erzählen?

△ Osoby: przyimek + zaimek osobowy

Die Kinder im Polnisch-Sprachkurs waren sehr süß.

Ich denke gern **an sie** zurück.

An wen denkt Anna gern zurück?

W języku niemieckim wiele czasowników, przymiotników i rzeczowników łączy się z konkretnymi przyimkami. Takie stałe połączenia nazywamy rekcją lub rządem czasownika / przymiotnika / rzeczownika. Należy pamiętać, że przyimki wymagają użycia dopełnienia w konkretnym przypadku. Konstrukcji: czasownik / przymiotnik / rzeczownik + przyimek + przypadek należy uczyć się na pamięć, ponieważ często różnią się one znacznie od analogicznych konstrukcji w języku polskim, np.: *denken an* + biernik (Akkusativ) – myśleć o + (miejscownik); *erzählen von* + celownik (Dativ) – opowiadać o + (miejscownik).

Przysłówek zaimkowy zastępuje fragment zdania, np.: *Ich denke an Ferien. Ich denke daran.*

Gdy mówimy o rzeczach lub czynnościach, używamy przysłówka zaimkowego *da-* + przyimek (np. *davon, damit*) lub *dar-* + przyimek (np. *daran, darüber*). Spółgłoska *-r-* rozdziela dwie sąsiadujące ze sobą samogłoski. Zadając pytanie, używamy słówka pytającego *wo+* + przyimek (np. *wovon, womit*) lub *wor+* + przyimek (np. *woran, worüber*), jeśli przyimek zaczyna się na samogłoskę.

Gdy mówimy o osobach, używamy przyimka, a rzeczownik zastępujemy zaimkiem osobowym w odpowiednim przypadku, np.: *Ich denke an die Mutter. Ich denke an sie.; Ich erzähle von der Mutter. Ich erzähle von ihr.*

Gdy zadajemy pytanie, stosujemy przyimek i słówka pytające *Wer?* w odpowiednim przypadku, np.: *An wen denkst du?, Von wem erzählst du?*

Porównajmy stosowanie konstrukcji z przyimkami, gdy mówimy o rzeczach i o osobach:

rzeczy

Wovon träumst du?

Ich träume **von einem neuen Fahrrad.**

Davon träume ich oft

osoby

Von wem träumst du?

Ich träume **von meiner Freundin.**

Ich träume auch manchmal **von ihr.**

Przyimek określający czas *bis zu* + celownik (Dativ)

Mit dem Interrail-Ticket kann man **bis zu** einem Monat reisen.

Przyimek określający czas *bis zu* oznacza *do* i stosuje się go zawsze z celownikiem.

nicht / kein / nichts z czasownikiem *brauchen* + bezokolicznik

Man **braucht kein** Geld mit(zu)nehmen. = Man muss kein Geld mitnehmen.
 Du **brauchst nicht** mit Bargeld (zu) bezahlen. = Du musst im Geschäft nicht mit Bargeld bezahlen.
 Das ist kostenlos, du **brauchst nichts** (zu) bezahlen. = Du musst nichts bezahlen.

W zdaniu z czasownikiem *brauchen* oraz przeczeniem *nicht/kein/nichts* na końcu zdania występuje czasownik z *zu*.

Zaimki nieokreślone, dzierżawcze i przeczące

	1. mianownik (Nominativ)	4. biernik (Akkusativ)	3. celownik (Dativ)
(r.m.)	einer/keiner/meiner	einen/keinen/meinen	einem/keinem/meinem
(r.n.)	eins/keins/meins		
(r.ż.)	eine/keine/meine		einer/keiner/meiner
(Im.)	welche/keine/meine		welchen/keinen/meinen
tak samo: dein-, sein-, ihr-, unser-, euer-			

Gdy w wypowiedzi odnosimy się do rzeczownika wspomnianego wcześniej, możemy go zastąpić zaimkiem nieokreślonym lub zaimkiem dzierżawczym. Zaimki występujące samodzielnie, tzn. bez rzeczownika, otrzymują końcówki rodzajnika określonego, np.:

- *Hast du **ein Messer**? Ich brauche eins.* – Czy masz nóż? Potrzebuję jakiegoś (noża).
- ◆ *Ja, du kannst meins haben.* – Możesz wziąć mój.
- *Kannst du **einen Reiseführer** nehmen?* – Czy możesz wziąć przewodnik?
- – *Ja gern, aber hier liegt keiner.* – Tak chętnie, ale tu żaden nie leży.

*Alle Eltern sorgen für **ihre Kinder**. Ihr sorgt auch für eure.* – Wszyscy rodzice troszczą się o swoje dzieci. Wy też się troszczycie o swoje.

Uwaga! Zaimek *euer* występujący samodzielnie przyjmuje końcówkę i traci samogłoskę *-e*, np.: *urer, eures, eure*. W liczbie mnogiej forma zaimka nieokreślonego brzmi *welch-*, np.:

- *Brauchst du Batterien?* – Czy potrzebujesz baterii?
- ◆ *Nein, ich habe noch **welche**.* – Nie, mam jeszcze jakieś.

Odmiana czasownika w czasie przeszłym Präteritum

	czasowniki regularne (słabe)	czasowniki nieregularne (mocne)			
bezokolicznik	meinen	gehen	geben	denken	finden
ich	meinte	ging	gab	dachte	fand
du	meintest	gingst	gabst	dachtest	fandest
er/sie/es	meinte	ging	gab	dachte	fand
wir	meinten	gingen	gaben	dachten	fanden
ihr	meintet	gingt	gabt	dachtet	fandet
sie/Sie	meinten	gingen	gaben	dachten	fanden

W języku niemieckim, gdy mówimy o wydarzeniach dotyczących przeszłości, najczęściej używamy czasu przeszłego Perfekt. Czasowniki *sein*, *haben* i czasowniki modalne występują natomiast w takiej wypowiedzi w innym czasie przeszłym – Präteritum (*war*, *hatte*, *musste*, *durfte* itd.). Czas Präteritum stosujemy ponadto w wypowiedziach pisemnych: w opowiadaniach, bajkach, biografiach itp. Jest to czas prosty, tzn. nie występuje tu słówko posiłkowe. Czasowniki regularne (słabe) przyjmują charakterystyczny dla czasu przeszłego Präteritum element *-te-*, np.: *meinen* – *meinte*, *malen* – *malte*. W temacie czasowników nieregularnych (mocnych) zachodzą różne zmiany, dlatego tych form należy uczyć się na pamięć, np.: *gehen* – *ging*, *denken* – *dachte*

W czasie Präteritum czasowniki regularne i nieregularne odmieniają się przez osoby według tego samego schematu, tzn. formy 1. i 3. os. lp. są identyczne, np.: *ich meinte* – *er/sie/es meinte*; *ich ging* – *er/sie/es ging*.

Czasownik w czasie Präteritum zajmuje w zdaniu miejsce czasownika w formie osobowej, czyli 2. miejsce w zdaniu oznajmującym i w pytaniu o uzupełnienie i 1. miejsce w pytaniu o rozstrzygnięcie, np.: *Hier **gab** es Cornflakes, Müsli und Joghurt.*; *Was **wusstest** du nicht?*; ***Hattest** du noch Zeit?*

Wiemy już, że nawet w przekazie ustnym, w którym najczęściej stosujemy czas przeszły złożony Perfekt, niektóre czasowniki występują w czasie przeszłym prostym Präteritum. Oprócz *sein* (*war*), *haben* (*hatte*) i czasowników modalnych są to także m.in. czasowniki *meinen* (*meinte*), *denken* (*dachte*), *finden* (*fand*), *wissen* (*wusste*) i konstrukcje *es geht* (*es ging*) i *es gibt* (*es gab*).

Przymyki określające miejsce: *vor*, *hinter*, *neben*, *zwischen*

Wo? + celownik (Dativ)

(r.n.) *vor dem* Rathaus

(l.m.) *neben den* Häusern

(r.m.) *hinter dem* Bahnhof

(r.ż.) *zwischen der* Hochschule und *der* Universität

W języku niemieckim w odpowiedzi na pytanie *Wo?* (Gdzie?) po przymkach: *vor* (przed), *hinter* (za), *neben* (obok) i *zwischen* (pomiędzy) stosujemy celownik (Dativ). Do tej grupy należą także poznane wcześniej przymyki: *an* (przy, nad), *auf* (na) i *in* (w). W odpowiedzi na pytanie *Wohin?* (Dokąd?) przymyki te łączą się z biernikiem (Akkusativ)

Zaimki nieokreślone z członem *irgend-*

irgend- = *Man weiß nicht genau./Es ist nicht wichtig.*

irgend- + wo, wie, wann, wohin ...

Irgendwann – nach einer halben Stunde vielleicht – habe ich mich nicht mehr ausgekannt.
Am letzten Samstag hatte ich einen Auftritt mit meiner Theatergruppe, das war *irgendwo* in einem Jugendzentrum in der Stadt.

irgend- + ein, -e ☒ **liczba mnoga:** *irgendwelche*

Ich habe dann *irgendeine* Angestellte gefragt.

Zaimków nieokreślonych z członem *irgend-* używamy, gdy nie wiemy dokładnie, gdzie/jak/kiedy coś się dzieje lub kto/co robi: *irgendwo* (gdzieś), *irgendwie* (jakoś), *irgendwann* (kiedyś), *irgendein/irgendeine* (jakiś/jakieś/jakaś), *irgendwelche* (jakieś/jacyś).

Spójniki dwuczłonowe *weder ... noch*

Ich hatte *weder* einen Stadtplan *noch* mein Smartphone dabei. =

Ich hatte *keinen* Stadtplan und auch *nicht mein* Smartphone dabei.

Zdanie dwuczłonowe z *weder ... noch* (ani ..., ani) może łączyć części zdania.

Zdanie podrzędnie złożone z *obwohl*

zdanie nadrzędne			zdanie podrzędne z <i>obwohl</i>			
1. miejsce	2. miejsce	...	1. miejsce	2. miejsce	...	koniec zdania
<i>Ich</i>	<i>habe</i>	<i>noch viel Kontakt zu meinen Freunden in Lausanne,</i>	<i>obwohl</i>	<i>ich</i>	<i>jetzt so weit weg</i>	<i>wohne.</i>

Spójnik *obwohl* (mimo że) wprowadza zdanie podrzędne. Po spójniku *obwohl* występuje szyk końcowy, tzn. czasownik w formie osobowej znajduje się na końcu zdania.

Jeżeli w zdaniu podrzędnym ze spójnikiem *obwohl* występuje czasownik modalny, to na końcu zdania są dwa czasowniki. Czasownik modalny w formie osobowej zajmuje ostatnie miejsce w zdaniu, np.: *Paul lädt seine Nachbarin ein.*

Er kann nicht kochen. → *Paul lädt seine Nachbarin ein, obwohl er nicht kochen kann.*

W zdaniu ze spójnikiem *obwohl* czasownik rozdzielnie złożony nie rozdziela się i występuje w formie osobowej na końcu zdania., np.: *Ich frage oft nach dem Weg. Ich nehme den Stadtplan immer mit.* → *Ich frage oft nach dem Weg, obwohl ich den Stadtplan immer mitnehme.*

Jeżeli zdanie z *obwohl* jest wyrażone w czasie Perfekt, to czasownik posiłkowy *haben/sein* w formie osobowej zostaje „wyrzucony” na koniec zdania, za imiesłów (Partizip), np.: *Wir treffen uns oft. Er ist nach Bremen umgezogen.* → *Wir treffen uns oft, obwohl er nach Bremen umgezogen ist.*

Zdanie podrzędne ze spójnikiem *obwohl* występujące przed zdaniem nadrzędnym

zdanie podrzędne z <i>obwohl</i>				zdanie nadrzędne		
1. miejsce	2. miejsce	...	koniec zdania	1. miejsce	2. miejsce	...
<i>Obwohl</i>	<i>ich</i>	<i>jetzt so weit weg</i>	<i>wohne,</i>	<i>habe</i>	<i>ich</i>	<i>noch viel Kontakt zu meinen Freunden in Lau-</i> <i>sanne.</i>

Jeżeli zdanie podrzędne z *obwohl* zajmuje miejsce przed zdaniem nadrzędnym, wówczas zdanie nadrzędne ma szyk przestawny, tzn. rozpoczyna się od czasownika (orzeczenia), po którym następuje podmiot.

Porównaj zdania:

*Es ist kalt, deshalb **bleiben wir** zu Hause.*

*Es ist kalt, trotzdem **gehen wir** spazieren.*

*Wir gehen spazieren, obwohl **es kalt ist**.*

Zdanie podrzędnie złożone z *so ..., dass / sodass*

zdanie nadrzędne			zdanie podrzędne		
1. miejsce	2. miejsce	...	1. miejsce	...	koniec zdania
Ich	bin	zu spät gekommen,	<i>sodass</i>	alle meine Freunde	gelacht haben .
Ich	war	<i>so</i> aufgeregt,	<i>dass</i>	ich meinen Text	vergessen habe .

Zdanie podrzędnie złożone z *so ..., dass / sodass* wyraża pewien skutek lub konsekwencję czynności wyrażonej w zdaniu głównym.

W zdaniu z *so ..., dass* korelat *so* znajduje się przed przymiotnikiem w zdaniu głównym.

Przymyki łączące się z biernikiem (Akkusativ): für, ohne

für	Ich tue alles für meine Freundin.
ohne	Ohne meine Freundin gehe ich nicht ins Kino.

Przymyki *für* (dla, na, za) oraz *ohne* (bez) łączą się zawsze z biernikiem (Akkusativ).

Przymyki łączące się z celownikiem (Dativ): mit, außer

mit	Ich gehe immer mit meiner Freundin ins Kino.
außer	Außer meiner Freundin habe ich niemanden gesehen.

Przymyki *mit* (z) i *außer* (poza, oprócz) łączą się zawsze z celownikiem (Dativ).

Przymyki określające miejsce: in, an, auf, vor, hinter, neben, über, unter i zwischen łączące się z biernikiem (Akkusativ) lub celownikiem (Dativ)

Wohin? przymiek + biernik (Akkusativ)	Wo? przymiek + celownik (Dativ)
Paul stellt den Teppich hinter den Stuhl. zwischen das Bett und die Tür. an die Wand. neben den Tisch.	Der Teppich steht hinter dem Stuhl. zwischen dem Bett und der Tür. an der Wand. neben dem Tisch.
Paul legt die Bücher unter den Tisch. in die Kisten. vor das Regal.	Die Bücher liegen unter dem Tisch. in den Kisten. vor dem Regal.
Paul hängt die Lampe über den Tisch. Kerstin setzt sich auf die Couch.	Die Lampe hängt über dem Tisch. Kerstin sitzt auf der Couch.

Przymyki: *in* (do, w), *an* (na, przy – dotyczy powierzchni pionowych), *auf* (na – dotyczy powierzchni poziomych), *vor* (przed), *hinter* (za), *neben* (obok), *über* (nad), *unter* (pod) i *zwischen* (między) łączą się z celownikiem (Dativ) w odpowiedzi na pytanie *Wo?* (Gdzie?), a z biernikiem (Akkusativ) w odpowiedzi na pytanie *Wohin?* (Dokąd?)

Czas przeszły czasowników: stehen / stellen, liegen / (sich) legen, sitzen / (sich) setzen, hängen

czasowniki regularne (słabe) + przymiek + biernik (Akkusativ)	czasowniki nieregularne (mocne) + przymiek + celownik (Dativ)
<i>stellen, stellte, hat gestellt</i> stawiać <i>legen, legte, hat gelegt</i> kłaść <i>hängen, hängte, hat gehängt</i> wieszać <i>sich setzen, setzte sich, hat sich gesetzt</i> siadać	<i>stehen, stand, hat gestanden</i> stać <i>liegen, lag, hat gelegen</i> leżeć <i>hängen, hing, hat gehangen</i> wisieć <i>sitzen, saß, hat gesessen</i> siedzieć

Czas przeszły czasowników: stehen / stellen, liegen / (sich) legen, sitzen / (sich) setzen, hängen

Wo?	Wohin?
Das Essen hat schon auf dem Tisch gestanden.	Ich habe es auf den Tisch gestellt.
Ich habe den ganzen Tag im Bett gelegen.	Ich habe mich ins Bett gelegt.
Ich habe zwei Stunden am Schreibtisch gesessen.	Ich habe mich an den Schreibtisch gesetzt.
Die alte Lampe hat lange an der Decke gehangen.	Ich habe sie an die Decke gehängt.

W języku niemieckim istnieją pary czasowników, które w zależności od znaczenia wymagają użycia przymków łączących się albo z celownikiem (Dativ), albo z biernikiem (Akkusativ), np.

Wohin legst du das Buch? – Auf **den** Tisch.; **Wo** liegt das Buch? – Auf **dem** Tisch.

Słowo pytające *Bis wann?*

Bis wann musste Paul noch warten? *Bis* Oktober.

Na pytanie *Bis wann?* (Do kiedy?) odpowiadamy, używając konstrukcji: *bis* (do) + rzeczownik bez rodzajnika, np. *bis Mai*, *bis* + biernik (Akkusativ), np. *bis nächstes Jahr* lub *bis zu* + celownik (Dativ), np. *bis zum Montag*.

Przyimek określający czas *zu* + celownik (Dativ)

Zum Mittagessen gibt es Kartoffelsalat mit Würstchen.

tak samo: *zum* Geburtstag/*zur* Hochzeit/...

△ *zu* Weihnachten/Ostern/...

Przyimek *zu* może służyć do określania czasu, odpowiada na pytanie *Wann?* (Kiedy?) i łączy się z celownikiem (Dativ), np.: *zum Mittagessen* (na obiad), *zum Geburtstag* (na urodziny), *zur Hochzeit* (na ślub).

😊 Poznaliśmy już następujące przyimki określające czas:

in + celownik (Dativ) → *im Mai*, *im Winter*

bis zu + celownik (Dativ) → *bis zum Montag*

an + celownik (Dativ) → *am 1. Januar*, *am Montag*, *am Nachmittag*

nach + celownik (Dativ) → *nach dem Mittagessen*

um + biernik (Akkusativ, najczęściej bez rodzajnika) → *um sieben Uhr*, *um diese Uhrzeit*

vor + celownik (Dativ) → *vor dem Frühstück*

von + celownik (Dativ) *bis* + biernik (Akkusativ, najczęściej bez rodzajnika) → *vom Montag bis Freitag*

bis + biernik (Akkusativ, najczęściej bez rodzajnika) → *bis Oktober*

Słowotwórstwo: rzeczowniki z końcówką *-ung*

die Wohnung

die Renovierung

Wszystkie rzeczowniki zakończone na *-ung* są rodzaju żeńskiego.

35

Czas przyszły Futur I (przypuszczenia)

czasownik posiłkowy *werden* + bezokolicznik

Sie *wird* sich (jetzt) einsam *fühlen*.

= Ich glaube, sie fühlt sich (jetzt) einsam.

Czas Futur I może służyć do wyrażania przypuszczenia o teraźniejszości np.:

Sie wird wohl zu Hause sein. (Pewnie jest w domu.)

Pytania pośrednie

Pytania pośrednie ze słówkiem pytającym: *wer, was, wie, warum, ...*

pytanie o uzupełnienie (W-Frage)	<i>Wie schaffen meine Eltern das alles so?</i>		
zdanie wprowadzające/zdanie nadrzędne	pytanie pośrednie ze słówkiem pytającym		koniec zdania
<i>Manchmal frage ich mich/will/möchte ich wissen,</i>	<i>wie</i>	<i>meine Eltern das alles so</i>	<i>schaffen.</i>

Pytanie pośrednie z *ob*

pytanie o rozstrzygnięcie (Ja/Nein-Frage)	<i>Hat sich durch diese Wohnsituation etwas in der Familie geändert?</i>		
zdanie wprowadzające/zdanie nadrzędne	pytanie pośrednie z <i>ob</i>		koniec zdania
<i>Kannst du mir sagen,</i>	<i>ob</i>	<i>sich durch diese Wohnsituation etwas in der Familie</i>	<i>geändert hat?</i>

Pytania typu: *Geht sie am Samstag auf eine Party?* lub *Wann geht sie auf eine Party?* są pytaniami bezpośrednimi, czyli zadanymi bezpośrednio. Jeśli zostaną one poprzedzone zdaniem wprowadzającym, stają się pytaniami pośrednimi, np.: *Ich möchte wissen, ob sie am Samstag auf eine Party geht.*; *Weißt du, wann sie auf eine Party geht?*

Pytanie pośrednie oddzielamy od zdania wprowadzającego przecinkiem. Jeśli zdanie wprowadzające (nadrzędne) jest pytaniem, wówczas całe zdanie kończymy znakiem zapytania. Jeśli jest to zdanie oznajmujące – kropką.

Jeżeli pytanie bezpośrednie jest pytaniem o uzupełnienie (W-Frage), to przekształcając je w pytanie pośrednie, rozpoczynamy je słówkiem pytającym (np. *wer, was, wie, warum* itp.). Jeżeli pytanie bezpośrednie jest pytaniem o rozstrzygnięcie (Ja/Nein-Frage), to przekształcając je w pytanie pośrednie, rozpoczynamy je słówkiem *ob* (czy).

Uwaga! Słowo *ob* występuje tylko w pytaniach pośrednich i nigdy nie służy do tworzenia bezpośrednich pytań o rozstrzygnięcie. Na początku bezpośredniego pytania o rozstrzygnięcie występuje czasownik, np.:

Geht sie am Samstag auf eine Party? – Czy ona idzie w sobotę na party?

Ich möchte wissen, ob sie am Samstag auf eine Party geht. – Chciałbym wiedzieć, czy ona idzie w sobotę na party.

Wszystkie pytania pośrednie mają szyk końcowy, tzn. czasownik w formie osobowej znajduje się na końcu zdania.

Jeżeli orzeczenie jest czasownikiem rozdzielnie złożonym, to przedrostek nie oddziela się od czasownika głównego, np.: **Spielt** sie bald in einem neuen Film **mit**? → Er hat gefragt, **ob** sie bald in einem neuen Film **mitspielt**.

Słownictwo: rzeczowniki z końcówką -schaft

die Freundschaft
die Mannschaft

Wszystkie rzeczowniki zakończone na -schaft są rodzaju żeńskiego

Słownictwo: przymiotniki z przedrostkiem un-

😊 – 😞
cool – uncool
wichtig – unwichtig

Przedrostek *un-* dodany do przymiotnika sprawia, że nabiera on przeciwnego znaczenia, np.:

wichtig (ważny) – *unwichtig* (nieważny); *ordentlich* (uporządkowany) – *unordentlich* (nieuporządkowany, nieporządkny, chaotyczny); *pünktlich* (punctualny) – *unpünktlich* (niepunctualny).

Do wielu przymiotników można dodać przedrostek *un-*, aby utworzyć antonim, ale nie do wszystkich, np.: *faul* (leniwy) – *fleißig* (pilny); *alt* (stary) – *jung* (młody), *gut* (dobry) – *schlecht* (zły).

36

Przyimek aus

aus Schuhkartons, Jeans, Holz, Glas ...

Przyimek *aus* (z) łączy się zawsze z celownikiem (Dativ). Jeśli chcemy określić, że jakaś rzecz jest z czegoś np. jakiegoś materiału, wówczas używamy przyimka *aus*, po którym nie stosujemy żadnego rodzajnika. np. *Der Tisch ist aus Holz*.

Czasowniki łączące się z dwoma dopełnieniami: w celowniku (Dativ) + w bierniku (Akkusativ)

Wer? (Kto? – osoba)	czasownik	celownik (Dativ): Wem? (Komu? – osoba)	biernik (Akkusativ): Was? (Co? – rzecz)
Ich	kaufe	meiner Mutter	ein Buch.
Ich	kaufe	ihr	ein Buch.

tak samo: schenken, schreiben, geben, zeigen, schicken, bringen, ...

Jeżeli w zdaniu występują dwa dopełnienia – jedno w celowniku (wyrażone rzeczownikiem lub zaimkiem), a drugie w bierniku (wyrażone rzeczownikiem), to dopełnienie w celowniku (*Wem?* – Komu?) znajduje się przed dopełnieniem w bierniku (*Was?* – Co?).

Spójniki w zdaniach współrzędnych

1. zdanie współrzędne	2. zdanie współrzędne		
	miejsce 0	1. miejsce	2. miejsce ...
Eine Liveband tritt auf, tak samo: trotzdem, deshalb		außerdem	macht ein DJ-Team Tanzstimmung.
Es ist Freitagabend, tak samo: denn, und, sondern, oder	aber	im „Kir“	ist schon viel los.

Spójniki w zdaniach podrzędnych

zdanie nadrzędne	zdanie podrzędne			koniec zdania
	1. miejsce	2. miejsce	...	
<i>Die Jugendlichen sind vor jeder Party immer noch aufgeregt,</i> tak samo: weil, wenn, dass	<i>obwohl</i>	<i>sie</i>	<i>ein altes Team</i>	<i>sind.</i>

Po spójnikach: *außerdem* (oprócz tego), *trotzdem* (mimo to) i *deshalb* (dlatego) stosujemy szyk przestawny. 1. miejsce w zdaniu zajmuje spójnik. Bezpośrednio po nim – na 2. miejscu – występuje czasownik w formie osobowej (orzeczenie), a podmiot występuje po czasowniku.

Po spójnikach: *aber* (ale), *denn* (ponieważ), *und* (i), *sondern* (lecz) i *oder* (lub, albo) rozpoczyna się zdanie w szyku prostym. Spójnik zajmuje w zdaniu miejsce 0, na 1. miejscu występuje podmiot, a czasownik w formie osobowej (orzeczenie) – na 2. miejscu. Jeśli 1. miejsce zajmie inna część zdania niż podmiot, wówczas podmiot występuje po czasowniku (orzeczeniu), np.:

*Es ist spät, aber **ich lese noch ein Gedicht.** Es ist spät, aber ein Gedicht **lese ich noch.***

Spójniki: *obwohl* (mimo że), *weil* (ponieważ), *wenn* (gdy, jeśli) i *dass* (że) wprowadzają zdanie podrzędne w szyku końcowym, tzn. czasownik w formie osobowej (orzeczenie) zostaje przesunięty na koniec zdania.